

- Budoucnost Evropského soudu pro lidská práva
- Doporučení CCBE k ochraně základních práv v kontextu národní bezpečnosti
- Právní služby v Evropě
- CCBE předložila odpověď na konzultaci Komise ohledně unijní implementace Aarhuské úmluvy v oblasti přístupu ke spravedlnosti ve věcech životního prostředí
- Setkání CCBE Výboru PECO s Ázerbájdžánskou advokátní komorou
- Jednání CCBE s Agenturou EU pro základní práva (FRA) - dne 1. března 2019 ve Vídni
- Migrace: reforma návratové směrnice

Kulatý stůl speciálně zaměřený na budoucnost Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) v Bruselu dne 14. března

BUDOUCNOST EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

Stálá delegace CCBE při Evropském soudu pro lidská práva, jejímž předsedou je pan Piers Gardner, zorganizovala dne 14. března v Bruselu kulatý stůl, jenž byl konkrétně zaměřen na budoucnost Evropského soudu pro lidská práva (ESLP). Podobný kulatý stůl se konal v říjnu loňského roku na téma Úloha advokátů při výkonu rozsudků ESLP. Výstupy z těchto kulatých stolů poslouží jako východisko pro přípravu komentáře CCBE k současné diskuzi o budoucnosti ESLP.

Již v únoru 2010 zahájily členské státy Rady Evropy v dnešní době známý tzv. Interlakenský proces za účelem reformy mechanismů Evropské úmluvy o lidských právech a odbřemenění Evropského soudu pro lidská práva od narůstajícího počtu dosud nerozhodnutých případů. Následovaly různé reformy, po deseti letech se však Výbor ministrů zavázal do konce tohoto roku vyhodnotit, zda jsou tyto reformy dostatečné či zda je zapotřebí radikálnějších opatření k efektivnímu fungování soudu do budoucna. CCBE si v této souvislosti klade za cíl zviditelnit hlas advokátní profese zejména tím, že přispěje do debaty ohledně adekvátnosti Interlakenských reforem pro formování budoucnosti Soudu, jež se povede v rámci Výboru Ministrů.

DOPORUČENÍ CCBE K OCHRANĚ ZÁKLADNÍCH PRÁV V KONTEXTU NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Council of Bars & Law Societies of Europe
The voice of the European legal profession
www.ccbe.eu

Stanovisko CCBE k ochraně základních práv v kontextu národní bezpečnosti bude již brzy k dispozici na webových stránkách CCBE.

Hlavní otázka, kterou CCBE ve svém stanovisku adresuje, souvisí s konceptem „národní bezpečnosti“ a jeho neurčitým významem. Jak na národní, tak na mezinárodní úrovni neexistuje všeobecně uznávaná definice národní bezpečnosti. Výsledkem je, že přestože některé vnitrostátní právní řády v určitých souvislostech tento pojem definují, napříč zeměmi dochází k zásadně odlišnému soudnímu výkladu tohoto pojmu v rámci posuzování, co je či není považováno za nezbytné nebo proporcionální při odvolávání se na národní bezpečnost jakožto důvod ospravedlnění opatření omezujících základní práva občanů.

Tato problematika má zvláštní význam pro ochranu důvěrnosti komunikace mezi advokátem a klientem v kontextu sledovacích aktivit. K tomu, aby advokáti mohli efektivně hájit práva svých klientů, je zapotřebí jistoty, že komunikace mezi klienty a jejich advokáty bude zachována v důvěrnosti. Jestliže „národní bezpečnost“ zůstane i nadále v právních předpisech zcela nevymezena, pak neexistuje jasný základ pro rozhodování soudů o tom, zda smyslem, pro který má být dozorová činnost vykonána, je či není zajištění národní bezpečnosti.

Ochrana státu a jeho občanů je primárním úkolem jakékoliv vlády. Dle argumentace CCBE by se však tato ochrana neměla stát záminkou pro svévolné a nepřiměřené zásahy do základních práv, zdůvodněné slovy: „výjimečná doba si žádá výjimečná opatření.“ CCBE má za to, že demokratická zřízení jsou státy, jež se řídí principy právního státu. Jako odpověď na „výjimečné časy“ právní stát nepožaduje výjimečná opatření, ale opatření, která jsou vyvážená, proporcionální a uvážlivá.

S ohledem na výše uvedené přichází CCBE s několika doporučeními ohledně toho, jak a zda národní bezpečnost, ospravedlňující zavádění sledovacích opatření a dalších zásahů do základních práv občanů, může být lépe zakotvena do národních demokratických systémů. Čtyři doporučení, která jsou podrobněji popsána v dokumentu CCBE, tvoří: 1) potřeba legislativní kontroly 2) justiční a nezávislý dohled 3) opravné prostředky a sankce a 4) důvěrnost komunikace mezi advokátem a klientem a advokátní povinnost mlčenlivosti.

CCBE zdůrazňuje, že k zaručení přiměřené rovnováhy mezi kritériem národní bezpečnosti a základními právy občanů, musí být zřízeny spolehlivé postupy. Jejich prostřednictvím mohou demokratické společnosti reagovat na vnitřní a vnější hrozby, kterým čelí a současně prosazovat demokratické hodnoty, na nichž jsou založeny.

PRÁVNÍ SLUŽBY V EVROPĚ

Tento článek přináší recenzi stejnojmenné publikace „Právní služby v Evropě“ společnosti MarketLine. MarketLine je mezinárodní společnost, jež poskytuje informační zprávy o trhu, analýzy dat a poradenství prostřednictvím své sítě interních analytiků. Patří do stejné skupiny jako Datamonitor, která nabízí podobné služby průmyslovým odvětvím.

Rámec

Zpráva pojednává o trhu právních služeb a poskytovatelích právních služeb působících v oblasti obchodního a trestního práva, bezplatné právní pomoci, insolvenčního, pracovního/průmyslového, rodinného, daňového práva, atd. To jí však příliš neumožňuje rozlišovat mezi různými druhy právních služeb a jejich poskytovateli.

Zpráva rovněž neupřesňuje, zda jsou všichni poskytovatelé právních služeb advokáti, členové advokátních komor, či zda zahrnuje také poskytovatele právních služeb, kteří nejsou advokáty.

Co se týče zeměpisného rozsahu, zpráva pokrývá země západní a jižní Evropy, stejně jako skandinávské země a Švýcarsko. Ze střední a východní části Evropy zahrnuje Českou republiku, Polsko, Rusko a Turecko, avšak nezmiňuje Estonsko, Lotyšsko, Litvu, ani Bulharsko, Chorvatsko, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko a Slovinsko, jež jsou řádnými členy CCBE. Pozorovatelské státy, jako jsou Balkánské státy a státy Jižního Kavkazu, jsou podle všeho vynechány.

Hodnota a objem právních služeb v Evropě

Hodnota trhu s právními službami je definována jako celkový výnos advokátních kanceláří za poskytnuté služby – včetně všech příslušných daní.

Dle zprávy MarketLine vypracované v roce 2019 (údaje za rok 2018) činila v roce 2018 celková hodnota evropského trhu s právními službami celkem 143,3 miliard eur (169,3 miliard dolarů). Tato částka představuje 3% nárůst ve srovnání s rokem 2017. Zpráva předpokládá stabilní růst o průměrných 2,6 % během následujících pěti let, avšak neobsahuje žádnou zmínku o Brexitu a jeho potenciálním dopadu na hodnotu trhu.

Celosvětově se hodnota trhu odhaduje na více než 630 miliard dolarů, z čehož Evropa představuje 25 % (za Spojenými státy, jež představují 46,4 %). Bylo by zajímavé sledovat a provést srovnání rychlosti růstu jednotlivých světových kontinentů.

Objem trhu, o němž hovoří zpráva, se vztahuje k celkovému počtu praktikujících právníků v rámci geografické oblasti, o které zpráva pojednává. Za rok 2018 bylo celkem sečteno 1,2171 milionů praktikujících právníků, což představuje nárůst o 2 % ve srovnání s rokem 2017. Očekává se, že toto číslo přesáhne hranici 1,3 milionu profesionálů v letech 2022-2023, což je zjevně spojeno s kladnou mírou růstu tržní hodnoty.

Celosvětově se celkový počet praktikujících právníků na trhu právních služeb odhaduje na přibližně sedm milionů. Vyvozujeme, že Evropa představuje asi 17 % světové populace poskytovatelů právních služeb.

Bylo by zajímavé srovnat míru produktivity na jednoho poskytovatele právních služeb napříč kontinenty či trhy (hodnota vydělena počtem poskytovatelů) a srovnat produktivitu evropských advokátů v globálním měřítku. K provedení tohoto hodnocení však neexistuje dostatek odpovídajících dat.

Jestliže podělíme celkovou hodnotu právních služeb v Evropě (143 miliard eur) počtem evropských poskytovatelů právních služeb, průměrný hrubý příjem (před odečtením nákladů a daní) by na jednoho poskytovatele činil přibližně 117 748 eur za jeden rok. Tento nediferencovaný průměr však neposkytuje mnoho informací, jelikož nereflexuje podmínky určité země či trhu.

Zeměpisné rozdělení

MarketLine předkládá omezené zeměpisné rozdělení trhu s právními službami v Evropě, poskytující číselné údaje pouze pro Velkou Británii, Francii, Německo, Itálii, Španělsko a dále „zbytek Evropy“. Zpráva ukazuje poměrně stabilní procento „tržních podílů“ ve Velké Británii (cca 27 %), Francii (cca 17 %), Německu (cca 15 %), Itálii (cca 13 %) a Španělsku (cca 6 %). Zbytek Evropy si udržuje tržní podíl ve výši cca 20-21 %.

Analýza pěti faktorů

Zpráva MarketLine vždy obsahuje analýzu rizik pro trh právních služeb, jež vychází z analýzy pěti vlivných či hybných faktorů:

- » „kupní síla“ (odběratelé, čili jednotlivci a společnosti, které platí za právní služby)
- » síla dodavatelů (vývojáři informačních technologií a kancelářského vybavení, poskytovatelé právně-relevantních dat a kvalifikovaní zaměstnanci)
- » riziko nahraditelnosti (jinými poskytovateli služeb)
- » míra konkurence
- » nové subjekty vstupující na trh.

Hlavní závěry této analýzy nejsou vůbec překvapivé.

Vzhledem k tomu, že je tempo růstu mírné, zůstává míra konkurence únosná a nejčastěji se projevuje v přetrvávajícím trendu směřujícím k fúzím, což platí jak pro vnitrostátní, tak i mezinárodní firmy.

Podle zprávy spočívá největší hrozba pro trh právních služeb v rozmachu podnikových právníků a v přání některých klientů zastupovat sami sebe za účelem snížení nákladů řízení. Zpráva rovněž poprvé připouští, že právní služby poskytované přes internet jsou dalším faktorem oslabujícím tradiční právní služby.

Zajímavé je, že zpráva zdůrazňuje jako hnací síly narůstající konkurence zejména nízké náklady při přechodu od jednoho poskytovatele právních služeb k jinému, zvyšující se nezávislost odběratelů služeb a blíže nespecifikovanou povahu právních služeb.

Největší náklad, a tudíž největší hodnotu pro advokátní kanceláře představují zaměstnanci, kteří musí být velmi kvalitní, aby si udrželi konkurenceschopnost. I nadále je jednou z priorit získat a udržet si patřičně kvalifikované praktikující právníky s odpovídajícími odbornými znalostmi. Zpráva nicméně nezmiňuje investice do právních technologií.

Pro nové subjekty vstupující na trh zpráva zdůrazňuje nízkou úroveň kapitálové intenzity investic v oblasti právních služeb. To, společně s nízkými náklady na změnu poskytovatele právních služeb, láká nové subjekty (v rámci expandujících trhů). Regulační rámec je rovněž faktorem, jenž usnadňuje vstup na trh. Zpráva uvádí, že tzv. Macronův zákon ve Francii z roku 2015 a Zákon o poskytování právních služeb ve Spojeném království z roku 2007 umožnily přímý vstup na trh tzv. Velké čtyřce.

Zajímavým trendem na závěr je také externí zadávání některých právních služeb do zemí, jako je Indie, které firmám umožňuje kvůli nižším provozním nákladům nabídnout na trhu nižší ceny. Dle zprávy se zdá, že i nadále pokračuje trend představování nových obchodních modelů, které umožňují klientům přístup k jednoduchým právním službám online, prostřednictvím virtuálních advokátních kanceláří. Zpráva konstatuje, že nové subjekty vstupující na trh s pružnějšími obchodními modely jsou schopny dominovat v nových oblastech právních služeb.

Profily „předních společností“

Každá výroční zpráva je zakončena „profily“ čtyř až pěti „předních společností“. Pro CCBE však tyto informace nejsou příliš relevantní, proto se k nim nebudeme vyjadřovat.

Závěr

Je zajímavé srovnat tuto zprávu společnosti MarketLine se „Zprávou o stavu trhu právních služeb (USA)“, která byla vypracována konsorciem složeným z Centra pro etiku a advokátní profesí právnické fakulty Georgetovské univerzity, Výkonného institutu pro právo (Legal Executive Institute), Peer Monitor a Thomson Reuters.

Ročník 2019 této zprávy (dostupný na internetu po vložení vašich profesních údajů) analyzuje velmi zajímavé klíčové výkonnostní ukazatele (jako je poptávka, míra zaměstnanosti, výpočet odměn, produktivita a růst advokátů), růst poptávky podle oblasti, vyváženost mezi poptávkou a prostředky, průměrná denní poptávka na jednoho advokáta, roční tempo růstu (režijních) nákladů, atd. Tyto číselné údaje umožňují komparativní analýzu a poskytují přehled o tom, jak každá společnost může zlepšit svou produktivitu a hospodárnost.

Tato zpráva ze Spojených států taktéž podrobněji komentuje vývoj tržní situace a navrhuje „řešení změny tržní situace: co funguje a co ne“, přičemž popisuje evoluci od monolitického tržního modelu až po dynamický tržní model a strategické důsledky pro advokátní kanceláře.

Taková analýza a prognózy ovšem vyžadují rozvinutější soubor statistických dat včetně podrobných (anonymizovaných) údajů o různých aspektech řízení a výkonnosti (evropských) advokátních kanceláří. Takové globální statistiky však bohužel nejsou (zatím) dostupné. Hodnocení je založeno na znalostech a kontrole a přístup k takovým globálním statistikám by umožnil advokátům lépe řídit své firmy, klienty i zaměstnance.

Iniciativa Evropské observatoře založená Francouzskou národní advokátní komorou (CNB) společně s několika dalšími národními komorami, je prvním krokem směrem k vytvoření takového souboru statistických údajů. Aby byl opravdu efektivní, je nicméně zapotřebí zapojení většího počtu členů CCBE, a tak doufáme, že tento článek přesvědčí více členů k účasti na této či podobných iniciativách.

CCBE PŘEDLOŽILA ODPOVĚĎ KE KONZULTACI KOMISE OHLEDNĚ UNIJNÍ IMPLEMENTACE AARHUSKÉ ÚMLUVY V OBLASTI PŘÍSTUPU KE SPRAVEDLNOSTI VE VĚCECH ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Dne 14. března předložila CCBE odpověď ke konzultaci Komise ohledně unijní implementace Aarhuské úmluvy v oblasti přístupu ke spravedlnosti ve věcech životního prostředí. Ve své odpovědi CCBE uvádí, proč je nutné unijní tzv. Aarhuské nařízení novelizovat a které aspekty jsou klíčové pro zajištění souladu s Aarhuskou úmluvou.

CCBE v odpovědi zejména zdůrazňuje:

- » nedostatečný přímý přístup k unijním soudům (na základě čl. 263(4) SFEU) a stávající výklad a aplikaci článku 263(4) SFEU Soudním dvorem EU – jež neposkytuje dostatečný přístup soukromých subjektů ke spravedlnosti, a to jak všeobecně, tak konkrétně ve věcech životního prostředí.
- » nedostatečný nepřímý přístup k unijním soudům (na základě čl. 267 SFEU).
- » neochota národních soudů předkládat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.
- » nedostatečné interní přezkumné řízení jakožto alternativa k přístupu k unijním soudům.

CCBE ve své odpovědi rovněž zdůrazňuje, že je důležité, aby EU respektovala své mezinárodní závazky a upozorňuje, že pravidla vztahující se k aktivní legitimaci by nikdy neměla plnit funkci „štitu“ orgánů před odvolacím řízením.

Zatímco CCBE ve své odpovědi uznává, že otázka aktivní legitimace je rozsáhlejší, než jak je projednávána v této veřejné konzultaci o věcech životního prostředí, navrhuje však zároveň několik změn, které by byly nezbytné pro zajištění souladu EU se závazky vyplývajícími z Aarhuské úmluvy.

SETKÁNÍ CCBE VÝBORU PECO S ÁZERBÁJDŽÁNSKOU ADVOKÁTNÍ KOMOROU

Dne 27. února se ve Vídni uskutečnilo neformální setkání delegace CCBE (Margarete von Galen, viceprezidentka CCBE; Stanislav Balík, předseda Výboru PECO; Constantin Parascho a Maria Šlázak, místopředseda a místopředsedkyně Výboru PECO; Indra Bule, právní poradce CCBE) s delegací Ázerbájdžánské advokátní komory (Anar Baghirov, předseda komory a Farhad Najahov, vedoucí kanceláře).

Během setkání vyzdvihla Ázerbájdžánská delegace význam počínající spolupráce a integrace v rámci CCBE, jelikož má zájem o bližší vztah s evropskými advokátními komorami. Ázerbájdžánská advokátní komora potřebuje více času, aby se mohla stát silnější, nezávislejší a demokratičtější. Přeje si stát se strategickým partnerem CCBE. Delegace CCBE byly informovány o tom, že má předseda komory v úmyslu posílit nezávislost a prestiž advokátní profese v Ázerbájdžánu.

Zleva doprava: Constantin Parascho, místopředseda Výboru PECO; Margarete von Galen, viceprezidentka CCBE; Stanislav Balík, předseda Výboru PECO; Anar Baghirov, předseda Ázerbájdžánské advokátní komory; Maria Šlázak, místopředsedkyně Výboru PECO; a Farhad Najahov, tajemník Ázerbájdžánské advokátní komory.

V rámci setkání byly prezentovány informace ohledně současného postavení advokátů v Ázerbájdžánu, včetně vztahů s mezinárodními organizacemi, o účasti komory na mezinárodních akcích, o přístupu k advokátní profesi, vývoji regulace, právní pomoci a veřejném povědomí, o seznamu advokátů, informace ohledně podvodů v právní oblasti, disciplinárních přehledů atd. Delegace CCBE také obdržela informace o nových legislativních změnách v Ázerbájdžánu, které udělily členům Komory monopol pro zastupování klientů před soudy. V rámci setkání byl rovněž zmíněn nárůst počtu členů Komory (od prosince 2017).

Jakmile CCBE obdrží ze strany Ázerbájdžánské komory oficiální písemnou žádost, Výbor PECO zahájí postup posouzení členství komory jako možného pozorovatelského státu.

JEDNÁNÍ CCBE S AGENTUROU EU PRO ZÁKLADNÍ PRÁVA (FRA) - 1. BŘEZNA 2019 VE VÍDNI

Dne 1. března 2019 se viceprezident CCBE, James MacGuill, společně se zástupci Výboru CCBE pro trestní právo a Výboru pro právo IT, zúčastnili jednání s představiteli Agentury EU pro základní práva (FRA). Toto zasedání navázalo na předešlá zasedání v letech 2017 a 2018 a bylo věnováno širokému okruhu témat, jako je např. přístup k obhájci, Evropský zatýkací rozkaz, vazební otázky, práci FRA v oblasti Listiny základních práv EU (včetně [Příručky k využití Listiny základních práv](#)) a pomůcku nazvanou [Charterpedia](#) (Charterpedia je on-line nástroj, který poskytuje uživateli snadno dostupné informace o Listině základních práv Evropské unie), obchodní a lidskoprávní otázky/hromadné žaloby, otázky data a umělé inteligence. Zasedání bylo neobyčejně poučné a CCBE oceňuje skvělou spolupráci mezi oběma organizacemi.

MIGRACE: REFORMA NÁVRATOVÉ SMĚRNICE

Dne 29. března přijala CCBE [připomínky](#) k [návrhu](#) Komise ohledně přepracování znění Směrnice 2008/115/EC o společných normách a postupech v členských státech při navracení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí.

CCBE se domnívá, že návrh neposkytuje dostatečné lidskoprávní záruky. CCBE s politováním konstatuje, že Komise neprovedla posouzení dopadů, což mělo za následek, že nebylo zohledněno několik důležitých aspektů souvisejících se zásadou proporcionality, sociálními a lidskými právy ilegálních migrantů a základními právy chráněnými Listinou základních práv Evropské unie.

Několik ustanovení návrhu zavádí mechanismus, jenž by umožnil využívání zajištění, čímž by došlo k porušení klíčových zásad, jako je např. zásada proporcionality a nezbytnosti. K odůvodnění využití zajištění je použit rozsáhlý demonstrativní výčet kritérií, jenž by mohl vést k svévolným rozhodnutím pozbývajícím právní jistotu.

CCBE dále nesouhlasí s návrhem ohledně možného zajištění nezletilých osob společně s jejich rodinami, což představuje porušení práv dítěte a je v rozporu se zásadou nejlepšího zájmu dítěte. CCBE se domnívá, že by nemělo docházet k rozlišování mezi dětmi bez doprovodu či odloučenými od rodiny a dětmi s rodinami.

NADCHÁZEJÍCÍ AKCE

17/05/2019 *Plenární zasedání - Porto*

28/06/2019 *Zasedání Stálého výboru – Brusel*